

Som ett mobilsamtal från 1800-talet

Kommenterade min svenske kompis. Det var efter att Zhu Xiaoying hade ringt och berättat om livet på fabriken hon jobbar på. Zhu är en 20-årig kinesisk tjej. Jag träffade henne första gången 2004 i Shenzhen. Det är en storstad i södra Kina med mängder av fabriker som tillverkar varor? leksaker, kläder, elektronik, för export till väst. Den gången hade hon just deltagit i en vild strejk mot elektroniktillverkaren Computime. Arbetarna var till 95 procent unga kvinnor från landsbygden. Så är det på de flesta fabriker i Shenzhen.

Orsaken till strejken var de slavliknande villkoren de jobbade under. Zhu Xiaoyings arbetsdag började klockan åtta på morgonen och fortsatte ända fram till midnatt! Sex dagar i veckan. För det fick hon en grundlön på 260 yuan, samt 2,10 yuan per timmes övertid. En yuan är ungefär lika mycket värd som en svensk krona. Såväl arbetstiderna som lönen var värre än vad kinesisk lag tillåter. Zhu fick inte ens lunchrast utan tvingades äta och arbeta samtidigt vid löpande bandet, där det stinker av smält plast. Jag minns hur hennes ögon lyste av glädje när hon berättade om strejken, hon skrattade och slog sig på knäna i triumf.

Jag var så glad att jag äntligen kunde få göra något åt min situation. Det var skönt att vara ute i solen också. I tre timmar stod jag ute på gatan och blockerade trafiken.

Att organisera strejker eller fristående fackföreningar är olagligt i Kina. De som gör det riskerar fängelse och inte minst jobbet. Kinas arbetskraft är därför försvarslös, billig och lydlig. Men som ett tecken på att en del förändringar börjat ske lyckades Zhu Xiaoying och de andra 3000 arbetarna i sin kamp.

Grundlönen höjdes till 610 yuan i månaden med maximalt 32 timmar kommanderad övertid i månaden. Computime dömdes senare till miljonbelopp i böter.

De senaste åren har det stiftats en mängd nya arbetslagar och miljöbestämmelser i Kina. Dessa är ofta stränga. På europeisk nivå.

Problemet är att väldigt få följer lagarna. De flesta kinesiska tillverkare väljer istället att förlita sig på kontakter med lokala partibossar för att slippa undan.

Även minimilönerna har höjts. En enkel indikator på det är att låglöneindustri som textil- och skottillverkning? det som en gång var Shenzhens hörnsten - i allt större utsträckning flyttar till Vietnam. Lönekostnaderna är ägre där.

De flesta multinationella bolag pratar numera om vikten av socialt ansvar och att vara goda "företagsmedborgare". De ger sina underleverantörer i Kina uppförandekoder. Påtryckargruppen China Labour Bulletin menar att uppförandekoderna har förbättrat villkoren i vissa fabriker. Men, i likhet med stränga arbetslagar som ingen följer

så drivs uppförandekoder med ett ett uppifrån-och-ner-perspektiv utan att arbetskraften har något eget inflytande. Arbetarna har lämnats att stå och se på medan fabrikscheferna leker kurrägömma med inspektörerna från utländska märkesbolag.

Efter strejken Zhu Xiaoying till en annan provins. När hon ringde mig igen några år senare, berättade hon att hennes nya arbetsgivare tillverkar rostfria metallkärl. Lönen är på drygt 1000 yuan i månaden, och då ingår även bostad. Hon jobbar två och en halv timmes övertid varje dag förutom på söndagar. Ledig är hon bara två dagar i månaden (även det i strid med kinesiska arbetslagar).

Zhu tyckte att villkoren var ganska normala och acceptabla.

Trots vissa förbättringar är lönerna i Kina fortfarande låga och arbetvillkoren i många sektorer omänskliga. Grundproblemet står kvar: Fria fackföreningar är fortfarande förbjudna. Idag har Zhu Xiaoying träffat en man och blivit gravid. Frågan är om hennes barn också ska arbeta som under 1800-talet.

Av:
Ola Wong
Freelancejournalist